एतदेवाह नैवेति तस्यात्मरतेःकृतेनकर्मणाअर्थःप्रयोजनंनास्ति स्वर्गादौलिप्साभावात् मोक्षस्यचाक्रियासाध्यत्वात् नास्यकृतःकृतेनेतिश्रुतेः अकृतोमोक्षःकृतेनकर्मणानास्तीतिश्रुत्यर्थः अकृतेनविरुद्धकर्मणा पिअर्थोनरकादिरस्यनास्ति अत्रकृताकृतशब्दौमित्रामित्रपदवत्परस्परविरुद्धार्थवाचितयापुण्यपापवचनौ येतुअकृतेनेतिभावेनिष्ठानित्याकरणात्गर्हितत्वरूपोवाप्रत्यवायप्राप्तिरूपोवाकश्चनार्थोविदुषोना स्तीतिव्याचक्षते तेषामप्यभावात्भावोत्पत्तेरनभ्युपगमान्नित्यानांकालेयदन्यदविहितंक्रियतेततएवप्रत्यवायोत्पादोवक्तव्यइतिघट्टकुट्यांप्रभातवृत्तांतआपद्यते अत्रोपपत्तिमाह नचेति चोहेतौ यस्मात्आत्म रतेःसर्वभूतेषुचेतनाचेतनेषुउत्तममध्यमाधमेषुकश्चिदपिअर्थव्यपाश्रयःसुखभोगात्मकप्रयोजनाभिसंबंधोनास्ति आत्मरतित्वादेव निष्कामत्वाद्विदुषापुण्यपापफलसंबंधोनास्तीत्यर्थः ॥ १८ ॥ यस्मान्नि ष्कामस्यकर्मलेपोनास्तितस्मात्त्वमपिअसक्तःफलासक्तिशून्यःसततंसर्वदाकार्यंअवश्यकर्त्तव्यंकर्मनित्यनैमित्तिकंसमाचर हियस्मात्असक्तःकर्माचरन्परंमोक्षंसत्त्वशुद्धिद्वारेणाप्नोति ॥ १९ ॥ अत्रशिष्टा चारंप्रमाणयति कर्मणेति कर्मणैवसहसंसिद्धिंश्रवणादिसाध्यांज्ञाननिष्ठांगंतुंआस्थिताःप्रवृत्ताःजनकादयस्त्वादृशाःक्षत्रियाःनतुसंन्यासेन ननुशुद्धचित्तस्यममनास्तिकर्मापेक्षेत्याशंक्याह लोकेति लोकस्यसं ग्रहःस्वधर्मेप्रवर्त्तनं ननुस्वप्रयोजनाभावेपिकेवलंलोकसंग्रहार्थंचेत्कर्मकर्त्तव्यंतदाविदुषांब्राह्मणानामपिसंन्यासोनस्यात् यतीनेवसंन्यासधर्मान्ग्राहयितुंतेषांसंन्यासइतिचेत्अर्जुनेपिनतद्दंडवारितमस्ति न

नैवतस्यकृतेनार्थोनाकृतेनेहकश्चन॥ नचास्यसर्वभूतेषुकश्चिदर्थव्यपाश्रयः ॥ १८॥ तस्मादसक्तःसततंकार्यंकर्मसमाचर ॥ असक्तोह्याचरन्कर्मपरमाप्नो तिपूरुषः॥ १९॥ कर्मणैवहिसंसिद्धिमास्थिताजनकादयः॥ लोकसंग्रहमेवापिसंपश्यन्कर्तुमर्हसि ॥ २० ॥ यद्यदाचरतिश्रेष्ठस्तत्तदेवेतरोजनः॥ सयत्प्रमाणं कुरुतेलोकस्तदनुवर्त्तते॥ २१ ॥ नमेपार्थास्तिकर्त्तव्यंत्रिषुलोकेषुकिंचन ॥ नानवाप्तमवाप्तव्यंवर्त्तएवचकर्मणि ॥ २२॥ यदिह्यहंनवर्त्तेयंजातुकर्मण्यतंद्रितः ममवर्त्मानुवर्त्ततेमनुष्याःपार्थसर्वशः॥ २३॥ उत्सीदेयुरिमेलोकानकुर्यांकर्मचेदहं ॥ संकरस्यचकर्त्तास्यामुपहन्यामिमाःप्रजाः ॥ २४॥ सक्ताःकर्मण्यविद्वां सोयथाकुर्वंतिभारत॥ कुर्याद्विद्वांस्तथासक्तश्चिकीर्षुर्लोकसंग्रहं ॥ २५॥

नुक्षत्रियस्यसंन्यासेधिकारोनास्तीतिचेत्लिंगधारणेधिकाराभावेपिभरतऋषभादिवद्विक्षेपकर्मत्यागमात्रेधिकारात् वार्त्तिके सर्वाधिकारविच्छेदिज्ञानंचेदभ्युपेयते कुतोधिकारनियमोव्युत्थानेक्रियतेबला दितिविद्वत्संन्यासेक्षत्रियादेरपिअधिकारस्यसाधितत्वात् अतोलोकसंग्रहोनमुख्यंकर्मप्रयोजनमितिचेत्सत्यं नमेपार्थास्तिकर्त्तव्यमितिस्वदृष्टांतेनाधिकारिकत्वादर्जुनएवैवंनियोज्यतेनक्षत्रियमात्रमितितुष्यतुभ वान् ॥ २० ॥ २१ ॥ कर्मणिवर्तेएवअहंकर्मकरोम्येवेत्यर्थः ॥ २२ ॥ यद्यहंकर्मणिनवर्त्तेयंतर्हिमनुष्याःममैववर्त्मानुवर्त्ततेअनुवर्त्तेरन्कर्मनकुर्वीरन्नित्यर्थः अतंद्रितोऽनलसः सर्वशःसर्वप्रकारैः ॥ २३ ॥ ततश्चकिमित्यतआह उत्सीदेयुरिति यद्यदाचरतीत्यादेरपरायोजना नकेवलंलोकसंग्रहंपश्यन्कर्त्तुमर्हसिअपितुश्रेष्ठाचारत्वादपीत्याह यद्यदिति तथाचममश्रेष्ठस्ययादृशआचारस्तादृशएवमदनुवर्त्तिनात्व यानुष्ठेयःनस्वातंत्र्येणान्यइत्यर्थः कीदृशस्तवाचारोयोमयानुवर्त्तनीयइत्याकांक्षायांनमेपार्थेत्यादिभिस्त्रिभिःश्लोकैस्तत्प्रदर्शनमितिमधुसूदनश्रीपादाः ॥ २४ ॥ यदिमादृशएवत्वंकृतार्थोसितथापिपरानुग्रहा र्थंकर्माणिकुर्वित्याह सक्ताइति कर्मणिकर्मफले कुर्वंतिकर्माणीतिशेषःअसक्तइतिछेदः ॥ २५ ॥

Digitized by Google